

Bearbeta meningar

Olika sätt att bearbeta egna och gemensamma texter till innehåll och form - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Att träna på att skriva en bra inledning. Hur man kan bearbeta meningar.

Läraren reflekterar

"Kunskaper fördjupas genom att man testat saker i praktiken", säger Timperley (2013 s.37). Den är också den kreativa delen av läraryrket som tilltalar mig. Jag var på en föreläsning med Per Blomqvist, doktorand vid institutionen för språkdidaktik, Stockholms universitet. Han pratade om att vi måste undervisa hur eleverna kan förbättra sitt skrivande. Han började föreläsningen med att prata om att det tydligt står i Lgr 11, att i undervisningen ska eleverna få lära sig hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter. "Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra" (Lgr s.222). Blomqvists föreläsning handlade mycket om på vilket sätt man som lärare kan omsätta sina teoretiska kunskaper om lärande och skrivande i en konkret praktik. Eftersom de exempel som togs upp var från högstadiet och gymnasiet, gick jag ifrån föreläsningen med en tanke i huvudet. Hur kan jag omsätta detta till mina elever? Per hade pratat om processhjälp, som är ungefär samma sak som minilektioner. "Ett sätt att organisera sin undervisningen är att läraren kontinuerligt håller minilektioner. Med minilektioner avses korta och målmedvetna lektionspass (10-15 minuter per gång) som ska träna speciella färdigheter eller strategier hos eleverna" (Westlund, 2009 s.45).

Vid det här tillfället samarbetade jag med en lärare i hennes åk 3:a där eleverna hade börjat skriva en berättande text på egen hand (fas 4 i cirkelmodellen). Jag ville prova idén med minilektion i den klassen. Eftersom alla eleverna hade börjat skriva på sin på sin berättelse bestämde jag mig för att lyfta hur man skriver en bra inledning.

Metod – Steg 1

Jag började med att skriva följande mening på tavlan:

Det var morgon. Solen sken och Saga låg i sängen och sov.

Vi pratade om att meningen talade om vem texten handlar om, var berättelsen börjar och vilken tid på dygnet det är. Allt som ska finnas i en orientering. Sedan skrev jag denna mening:

Det var tidig sommarmorgon. I Sagas rum stod fönstret på glänt. Måsarna skrev bortifrån havet, men Saga låg i sin säng och sov djupt. De varma solstrålarna letade sig in och värmdes Sagas kind. Hon öppnade ögonen.

(Den här inledningen är tagen från boken *Pensionatet Vidablicks gåta*, Katarina Genar)

Att jämföra – en modell

Vi jämförde inledningarna och diskuterade vad som skiljde de två åt. Vi pratade om vad författaren gjort, som inte fanns i den första meningen och jag benade upp med följande modell:

1. Precisera (tidig)
2. Beskriv, hur ser det ut? Lägg till en detalj (fönstret på glänt)
3. Hur låter det? (måsarna skrek högt)
4. Hur känns det? (solstrålarna värmdes kinden)

Steg 2

Steg två var att tillsammans förbättra en annan mening:

Det var en dag på djurparken och Kalle tittade på björnarna.

Vi använde oss av modellen och tillsammans skrev vi:

Det var en solig eftermiddag och Kalle var på djurparken. Där fanns massor av människor pratade och skrattade. Kalle kände sig varm när han tittade på de bruna björnarna som var innanför ett stängsel av järn.

Steg 3

Nästa steg var att gå tillbaka till den text som de börjat på och göra minst en ändring i inledningen med hjälp av mallen på tavlan. Här är tre av texterna:

Exempel på bearbetningar

Eleve exempel A

Text 1

En murk natt i skogen. Gick en kille som hete Crer Klockan var tio.

Text 2

Max dröm

En mörk natt i skogen gick en kille som hette Max klockan var nära tio. Dom tjocka månen tåkte månen. Han var på väg hem från skolan det var lite läskigt.

Eleve exempel B

Text 1

Hunden och Tjuven

Det var en sommarnatt när månen lyste. Hunden Jördis låg där och sov. Mamman lagad mat.

Text 2

Hunden och Tjuven

Det var en sommarnatt när månen lyste. Det var klockan tio på natten. I staden var det helt tyst och skönt. Hunden Jördis låg där och sov. Mamman lagad mat.

Eleve exempel C

Text 1

Lejon och Elefant

Det var en gång en elefant och ett lejon som var alltid osams. Elefanten tyckte att han var starkare än lejon. Också lejonet tyckte att han var starkare än elefant.

Text 2

Elefanten och Lejonet

Det var en gång en elefant och ett lejon som var alltid Osams. Dom var i skogen Elefanten tyckte att han var starkare än lejonet. Också lejonet tyckte att han var Starkare än elefant.

Lärarens tankar efter lektionen

När jag sedan gick igenom texterna såg jag att majoriteten hade förbättrat sina texter (även om det fanns en del att önska vad gäller logik). Det var några elever som inte hade gjort några ändringar men eftersom jag inte känner eleverna så väl, är det svårt att analysera varför. Jag upplevde att eleverna uppskattade minilektionen då de fick ett tydligt exempel och fick direkt sätta igång att prova på egen hand. Per Blomqvist formulerade en tydlig och klar bild av återkoppling. *"Fungerande feedback från lärare till elev ska, om den ska ge betydande effekt på lärandet, formuleras som konkreta handlingar med fokus på vad eleven ska göra för att utvecklas. Feedback ska alltså inte innebära att eleven passivt får höra vad den kan bli bättre på i största allmänhet"*.

LGR 11 Förmåga (kopplingar till årskurs 1-3)

Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.

Centralt innehåll

Enkla former för textbearbetning, till exempel att i efterhand gå igenom sin text och göra förtydliganden.

Kunskapskrav

Eleven kan skriva enkla texter med läslig handstil och på dator. I texterna kan eleven använda stor bokstav, punkt och frågetecken samt stava ord som eleven själv ofta använder och som är vanligt förekommande i elevnära texter. De berättande texter eleven skriver har tydlig inledning, handling och avslutning.